

Vesna Gračner - Mirko Mataušić

Ranjeno dijete i ja

Tražimo istinu, Zagreb, 2009., 179 str.

Kako bi vjerodostojno i djelotvorno mogla govoriti o Bogu unutar kulture prožete znanstvenim mentalitetom, teologija se ne smije zatvoriti nego oslušivati i *dijalogizirati s tom kulturom*. Unutar vlastite specifične zadaće tumačenja i razumijevanja događaja Isusa Krista u svjetlu vjere, teologija neizbježno ulazi u odnos s drugim izvorima ljudskog znanja.

Korištenje psiholoških uvida unutar vjere samo je jedan mali primjer *susreta kršćanstva i kulture*, što se već od prvih početaka propovijedanja apostola i prvih crkvenih otaca i naučitelja odvija u kršćanskoj teologiji. Taj je dijalog legitiman i nužan ali nikada bez rizika

Danas, kad prirodne i humanističke znanosti umnogome dolaze do spoznaje koje zastupa i vjera, sve nam je jasnije da nijedna znanost ni znanstvena teorija, ako je otkrila neki istiniti vid stvarnosti, neku prirodnu zakonitost, *nije u sukobu s vjerom*, nego s njom na najbolji način surađuje. I kad neki fenomen razmotrimo i s gledišta teologije i s gledišta psihologije, jasnije ga i potpunije vidimo.

Autori knjige *Ranjeno dijete i ja*, teolog Mataušić i psihologinja Gračner, svega toga su bili duboko svjesni kada su započeli zajednički rad. U uvodu knjige čitamo: "Ovdje su naznačeni neki aspekti *zajedničkog pristupa* teologije i psihologije u osvjetljavanju temeljnih ljudskih problema i njihova rješavanja." (str. 7)

Činjenicu koju valja osobito istaknuti jest da su autori ove knjige izbjegli *dva nedostatna modela* (ili mogućnosti) odnosa

između teologije i psihologije: prvi model, prema kojemu bi teologija i psihologija bile u sebi dva različita i nespojiva područja. Teološko promišljanje tada minimalizira ili posve odbacuje psihološke uvide, a na sličan stav nailazimo i kod nekih predstavnika psihologije u odnosu na religiju, teologiju i duhovnost; drugi model, prema kojemu se teologija na nekritičan način 'prepušta' u ruke psihologiji spajajući olako teološke i biblijske istine sa spoznajama koje dolaze osobite iz analitičke (dubinske) psihologije Carla Gustava Junga i humanističke psihologije, ili pak s nekim uvidima transpersonalne psihologije (Stanislav Graf, K. Wilbera i dr.).

120

Autori su izbjegli ova dva nedostatna modela i napisali su knjigu *Ranjeno dijete i ja* u duhu interdisciplinarnosti i iskrene suradnje. Razne teme u knjizi promatraju se iz perspektive *integralne antropologije*, u kojoj se čovjek promatra kao tjelesno-psihičko-društveno-duhovno biće.

Otkriće moderne psihologije, osobito od Freuda, pružaju mogućnost da se čovjek upozna što je još od delfijskoga hrama preko kršćanstva i zapadne misli bitna oznaka europske kulture. Zadatak je čovjekove duhovnosti izražen u onoj staroj izreci: *Upoznaj samoga sebe!* Suvremeni čovjek kao da izmiče ovome zahtjevu, a on je pretpostavka i vjerničkom obraćenju, slično onome što evanđelist Luka u Isusovoj pripovijesti kaže za izgubljenoga sina da njegovo vraćanje ocu, njegovo obraćenje započinje njegovim "dolaženjem k sebi".

"No, upravo je nevjerojatno kako prosječan čovjek, a takva je vjerojatno većina čovječanstva, bježi od te istinske spoznaje sebe i ozbiljnog rada na vlastitom pročišćavanju. Većina ljudi izbjegava svjesno se prihvatiti posla radi kojega su na zemlji, a koji jedini... vodi do punijega života i životne radosti. Ljudi radije traže nekoga čudotvorca koji bi taj posao izveo za njih i umjesto njih izvana, ili neko čarobno sredstvo kojim bi se to brzo i lako postiglo. Ili pak okrivljuju sve oko sebe, a ne vide da je uzrok u njima". (str. 76)

Cijela duhovnost i mistika nastoje oko toga da čovjek spozna sebe. Bez spoznaje sebe čovjek ne može spoznati ni Boga, ni njegovo mjesto u čovjeku. A onda ne može spoznati ni drugoga čovjeka, ni čovjekovo mjesto u Božjem stvorenju. U kršćanskoj tradiciji pojam 'samospoznanje' koristio se za spoznaju o *tamnoj* strani naše osobnosti i povezivao se redovito uz 'ispit savjesti' i ispovijedanje vlastitih grijeha. To je samo jedan vid samospoznaje

na kojemu se ne smije stati. Istinska samospoznaja uvijek uključuje i spoznaju o našoj *svijetloj*, Božanskoj strani.

Nadalje, prava samospoznaja događa se u ozračju *povjerenja*. Što više imamo povjerenja u Boga, to više možemo pogledati istinu o sebi. Možemo pogledati svoje lice kakvo uistinu jest samo pred nekim komu vjerujemo. Budući da nas Bog bezuvjetno ljubi – sa svim onim što je u nama – nije potrebno bježati od sebe. U svjetlu ove božanske Ljubavi može bol samospoznaje istodobno biti početak našeg iscjeljenja i postojanja cjelovitim.

Istinska duhovna samospoznaja dovodi do *prave poniznosti*. Prava samospoznaja ne baca u malodušnost, nego oslobađa. Spoznaja samih sebe, poniznost, istina o sebi, jest najsigurniji put rasta i otkriva osobu istinske molitve što se očituje u konkretnim činima života s Bogom i ljudi.

U to područje psihologija donosi nove spoznaje o strukturama ljudske ličnosti i slojevima svijesti. Te spoznaje pružaju veliku pomoć u borbi protiv onoga što potiče na zlo, a posebno se naglašava *veliko značenje ljudskih osjećaja*. (str. 8)

Rana emocionalna iskustva utiskuju dugotrajne obrasce u samo tkivo neuralne mreže mozga. Emocionalna se smetenost plaća u životu barem jednako skupo kao i intelektualna neukost. Naše društvo umanjuje važnost emocija. Naša tehnološka kultura promiče analizu umjesto intuicije, logiku ispred osjećaja. Takva namjerna neravnoteža je štetnija nego što bi se to moglo pomisliti. Osjećaji su jezik duše. Za ljudska je bića duboko osjećati sinonim za biti živ.

Autori su svjesni mogućeg prigovora prosječnih katolika i svećenika kada uzmu u ruku ovakvu knjigu: nije li tu previše *psihologiziranja vjere!*? Ako *psihološki* tumačimo i rješavamo svoju negativnost, *što će nam onda sakramenti?*

“Međutim, odgovaraju autori, psihološko tumačenje uopće ne dokida sakramente. Sakramenti nisu čarolija ni magija. Oni su vanjski znakovi unutarjnega Božjega djelovanja. Ali Bog djeluje u nama u skladu s našom sviješću i našom slobodnom voljom.” (str. 42) Produbljivanje spoznaje o samom sebi, sastavni je dio i našega spasenja jer produbljivanjem spoznaje čovjek raste.

‘Psihološka nepismenost’ mnogih katolika najbolje se vidi u danas raširenim nezdravim, problematičnim vidovima pobožnosti u nekim crkvenim pokretima i strujanjima. Nije sve što se naziva kršćanskim, uvijek u duhu izvorne Isusove poruke. Opasnost je da se kršćanska vjera poveže uz *patološke* pojave,

odnosno uz *neurotičnu* pobožnost. U prosudbi 'kvalitete' nečije duhovnosti odlučujuće je vidjeti kakav *činak* (Isus bi rekao: po plodovima!) ona ostavlja na *psihu* pojedinca, na međuljudske *odnose*, na rad i zalaganje *u svakidašnjici*.

Ova knjiga ne želi *desubjektivizirati* čovjeka, skinuti s njega odgovornost za djelovanje, okriviti druge. Ona ne želi od čovjeka učiniti ni onoga koji sam sebe spašava. Knjiga pomaže da donekle upoznamo svoju dušu, sebe same, nudi nam određene primjere i pouke za život. Ona je nastala na temelju emisije *Tražimo istinu*, na Hrvatskom Katoličkom radiju, i to traženje istine odnosi se "na unutarnju potragu za motivima na temelju kojih u svom životu donosimo odluke." (str. 7)

Knjiga nam otkriva ono što otežava naše zapažanje i blokira naše energije, te ono što unosi strah u naša srca ili nas gura u već uhodane, automatske reakcije. Ona nam, na kraju, olakšava da s manje podcjenjivanja i precjenjivanja, prihvatimo sami sebe, a tako i druge.

Tekstovi koji se nalaze u ovoj knjizi mogu produbiti našu samospoznaju, kvalitetno proširiti našu svijest, a naš život preobraziti. Pred nama je jedna vrsta 'duhovne psihologije' koja na praktičan način povezuje vjersko iskustvo i moderno učenje o čovjeku (antropologija).

Andjelko Domazet